

CEHENNEMİN HALLERİ

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

el-Hamdülillâhi Rabbi'l-âlemîn. Ve's-salâtu ve's-selâmu alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn ve men tebi'ahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn.

Emmâ ba'd:

Fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-kitâbi kitâbullâh ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem ve şerre'l-umûri muhdesâtuhâ ve külle muhdesin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sâhibehâ fî'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*اسْتَعِينُوا عَلَى شِدَّةِ الْحَرِّ بِالْحَجَامَةِ فَإِنَّ الدَّمَ رَبَّمَا يَتَّبِعُ
بِالرَّجْلِ فَيَقْتُلُهُ*

İstaînû alâ şiddeti'l-harri bi'l-hacâmeti fe-inne'd-deme rubbemâ yetebeyyeğun bi'r-raculi fe-yaktuluhû.

Sadaka Resûlullah fîmâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi cümle-
nizin üzerine olsun. Efendimiz *sallallahu*
aleyhi ve sellem hazretlerinin mübarek hadîs-
i şerîflerinden bir nebze, bir demet *Râmûzü'l-*
ehâdîs isimli hadis kitabından okumaya gayret
edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve iza-
hına başlamadan önce, evvelen ve hâsseten
Efendimiz, Peygamberimiz Muhammed-i Mus-
tafâ hazretlerinin ruh-u pâki için, sonra onun
cümle âl'inin, ashâbının, ahabbının, etbâının
ruhları için; bu eseri telif eylemiş Gümüşha-
nevî hocamızın ruhu için, bu eserin içindeki
bilgilerin, ilimlerin bize kadar gelmesine emek
sarf etmiş olan bütün râvilerin, alimlerin ruh-
ları için, uzaktan yakından bu hadîs-i şerîfleri
dinlemek üzere şu meclise cem olmuş olan siz
kardeşlerimizin ve sâir ihvânımızın âhirete in-
tikal ve irtihal eylemiş olan cümle sevdikleri-
nin, yakınlarının, dostlarının, akrabasının ruh-
ları için; biz yaşayan müslümanların da
Mevlâmız'ın rızasına uygun ömür sürüp huzu-
runa sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak var-
mamıza vesile olması dileğiyle buyurun bir

Fâtiha-ı şerîfe, üç *İhlâs-ı şerîf* okuyup ondan sonra başlayalım.

a. Hacamat ile Tedavi Olunuz

Bu hadîs-i şerîf, hacamatla, kan aldırma ile ilgili bir hadîs-i şerîf. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz buyurmuşlar ki;

اسْتَعِينُوا عَلَى شِدَّةِ الْحَرِّ بِالْحَجَامَةِ فَإِنَّ الدَّمَ رَبَّمَا يَتَّبِعُ
بِالرَّجْلِ فَيَقْتُلُهُ

İstaînû alâ şiddeti'l-harri bi'l-hacâmeti fe-inne'd-deme rubbemâ yetebeyyeğun bi'r-raculi fe-yaktuluhû.

İstaînû. “Yardım isteyiniz, yardım sağlayınız, yardım alınız, faydalanınız.” *Alâ şiddeti'l-harri.* “Sıcaklığın şiddetine karşı.”

Neden?

Bi'l-hacâmeti. “Hacamat ile.” *Fe-inne'd-deme.* “Çünkü kan.” *Rubbemâ.* “Bazı kere, zaman olur ki.” *Yetebeyyeğun.* “Tazyikini arttırır.” *Bi'r-raculi.* “Adama baskı yapar.” *Fe-yaktuluhû.* “Ve onu öldürür.”

Bu hadîs-i şerîf, tıbbâ dair Efendimiz'in muhtelif tavsiyeleri vardır, o tavsiyelerden bir tanesi olmuş oluyor. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* kan aldırmayı tavsiye ediyor ve kan aldırma sebebini izah ediyor.

Suudi Arabistan'da sıcaklar bizim memleketimiz gibi olmaz, çok şiddetli olur. Yani bir fırının kapağı açılmış da oradan dışarıya sıcaklık çıkmış gibi oluyor. Dışarıya bıraktığınız et kokmaya fırsat bulmadan kuruyor. Yumurta pişiyor. Taşlara ayağınızı bastığınız zaman kumlara basamıyorsunuz, bastığınız zaman ayaklarınız kabarıyor, su topluyor. Öyle sıcak oluyor.

Şimdi bu sıcaklarda insan bir de fazla gıda yerse, kanı fazla olursa ne olur?

Tansiyon denilen şey artar ve çeşitli rahatsızlıklara sebep olur. Bunları doktorlar daha iyi bilir. Biz bazı ilimleri iyi bilmeyiz ama biz hadîs-i şerîfleri okuruz, o ilmin erbabı o hadîs-i şerîfi duyunca "Ha, bak, Resûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz bu mevzuda da bundan 1400 yıl evvel neler neler tavsiyelerde bulunmuş." diye oradan kendi mesleğine dair bir ibret alır.

Fransızların meşhur doktorlarından birisi, Prof. Dr. Morice Bucaille müslüman oldu, diyor ki;

“İslâm öyle hakikatleri söylemiş ki biz 1400 yıl sonra görüyoruz, onun doğru olduğunu anlıyoruz. Demek ki İslâm ilimle beraber, baş başa gitmek şöyle dursun, ilimden en aşağı 1400 yıl önde. Çünkü biz 1400 yıl geçmiş de ondan sonra o İslâmî hakikati aklımızla, ilmen araştırma yaptıktan sonra bulmuşuz.” diye itirâf-ı hakikat eylemiş.

Hatta Fransız İlimler Akademisi mensuplarını toplamış da “Bak şu şöyle değil mi? Bu böyle değil mi?” diye Kur’an hakikatlerini anlattıktan sonra demiş ki;

“Böyle bir kitaba artık ‘Hak kitap’ demekten başka bir çare kalır mı? Bu Allah’ın hak kelamı değil mi? Eğer papazların iddia ettiği gibi batıl bir şey olsaydı bu hakikatler olur muydu?”

Papazlar diyorlar ki;

“Kur’ân-ı Kerîm’deki bazı [âyetler] bizim kitaplarımızdaki bilgilerden alınmıştır.”

“Kendi kitaplarında yanlış.” diyor, çıkartmış liste halinde, “Bak, işte kendi kitaplarında yanlış ama Kur’ân-ı Kerîm doğrultmuş.” Çünkü Kur’ân-ı Kerîm diyor ki;

“Bu Kur’an, eski ümmetlerin ihtilaf ettiği pek çok şeyi de açıklar.”

Kur’ân-ı Kerîm onların ihtilaf ettikleri, tereddüt ettikleri, münakaşa ettikleri hususları da açıklıyor.

Hâsılı Allah’ın kelamı olduğu için elhamdülillah... 1400 yıl evveli düşünün; hiçbir vasıta yok, ibtidâi bir vasat, evleri bile hurma dallarından yapılmış, dalların arası çamurla sıvanmış, üstü hurma dallarıyla örtülmüş, dikiş dikip de elbise yapma imkânı çok az olduğu için hasıra bürünen, üstüne bir örtü atan, öyle yaşanılan bir diyar.

Peygamber Efendimiz’in zamanında Mekke-i Mükەرreme’de okuma yazma bilen - alim değil- kişilerin sayısı 18 kişi kadarmış.

Medine-i Münevvere’ye meşhur bir kabile reisi gelmiş. Peygamber Efendimiz eline bir berat vermiş. Kendisi okuyamamış. Şair üstelik, yani edebiyatla ilgili. Kendisi okuyamamış

da Medine-i Münevvere'nin çarşısında “Bunu kim okur, kim okur?..” diye okutacak kimse bulmak için epeyce dolaşmış.

Bu şeyleri öyle bir muhitte değerlendireceksiniz. Yirminci yüzyılda söylenmiş değil, o muhitte söylenmiş. Oradan anlayacaksınız ki bunları Resûlullah'a ilham eden, söyleten Allahu Teâlâ hazretleridir. Allahu Teâlâ hazretleri onun diliyle, onun vasıtasıyla bize hayatımızın her cephesine ait hakikatleri bildirmiştir.

“Hacamat yaptırmak suretiyle şiddetli sıcaklara, sıcakların şiddetine karşı yardım alınız.”

Yani insan hacamat yaptı mı kan vermiş olacak. Kan verince, kan miktarı azalınca damarlarda bir rahatlık olacak, tansiyon düşecek. Kanı insanın dalak ve ilikleri yapıyor, onlar yeniden çalışacak. Öylece bir tazelenme olduğu için sıhhate çok faydalı. Bunu belirli mevsimlerde eskiler bayağı yaparlardı, muntazaman devam ederlerdi.

“Eğer böyle yapılmazsa, bazen olur ki kan insana galebe çalar da onu öldürür.” diyor Peygamber Efendimiz.

Hakikaten de öyle olur. Yani hipertansiyon, yüksek tansiyon dediğimiz kan basıncının fazlalığından dolayı bakarsın bir beyin kanaması olur, bakarsın bir başka [durum] olur, insanı öldürür.

b. Cehennem Hali

İbn Abbas *radiyallahu anh* rivayet etmiş bu hadîs-i şerîfi. *Müstedrek*'te zikredilmiş.

Diğer hadîs-i şerîf:

إِشْتَكَّتِ النَّارُ إِلَى رَبِّهَا فَقَالَتْ يَا رَبِّ أَكَلْتُ بَعْضِي بَعْضًا
فَأَذِنَ لَهَا بِنَفْسَيْنِ نَفْسٍ فِي الشِّتَاءِ وَ نَفْسٍ فِي الصَّيْفِ فَهُوَ أَشَدُّ
مَا تَجِدُونَ مِنَ الْحَرِّ وَ أَشَدُّ
مَا تَجِدُونَ مِنَ الزَّمْهِرِيرِ

İşteketi'n-nâru ilâ rabbihâ fe-kâlet yâ rab ekele ba'dî ba'dan fe-ezine lehâ rabbuhâ bi-nefeseyni nefesin fi'ş-şitâ ve nefesin fi's-sayf fe hüve eşeddü mâ tecidûne mine'l-har ve eşeddü mâ tecidûne min zemherîr.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh*'ten rivayet edilmiş. İmam Mâlik ve İmâm-ı Şâfiî'nin kitaplarında, Buhârî'de, Müslim'de de bulunan, cehennemle ilgili bir hadîs-i şerîf.

Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz;

İşteketi'n-nâru ilâ rabbihâ. “Cehennem Rabbine şikayet eyledi, şikayetçi oldu, iştikâ eyledi.”

Ne dedi?

Fe-kâlet. “Dedi ki:” *Yâ Rabbi ekele ba'dî ba'den.* “Bir bölüğüm öteki tarafımı, bir tarafım öteki tarafımı, bir kısmım öbür kısmımı yedi yâ Rabbi.” *Fe-ezine lehâ rabbuhâ.* “Bunun üzerine cehennemın Rabbi, Allahu Teâlâ onun iki nefes almasına müsaade eyledi.” *Nefesün fi's-şitâ.* “Bu iki nefesten birisi kıştadır.” *Ve nefesün fi's-sayf.* “Bir nefes de yazdadır.” *Ve hüve eşeddü mâ tecidûne mine'l-hâr.* “Harareten en şiddetli buldukları zaman işte odur. Ve zemherirde, soğukta, en soğuk buldukları zaman o nefes aldığı zamandır.” diye Peygamber Efendimiz bu durumu bildirmiş.

Cehennemle ilgili bir şey.

Burada beni en çok düşündüren: Cehennem diyor ki;

Yâ Rabbi ekele ba'dî ba'dan. “Bir kısmım öteki kısmımı yedi yâ Rabbi.”

Hararetin şiddetinden cehennem kendi kendine zarar verir hâle gelmiş; bir kısmı öteki kısmını yeme, tahrip etme durumuna gelmiş.

Allahu Teâlâ hazretleri cehennemde bizim bilmediğimiz, anlamadığımız, anlamaya gücümüzün, tâkatimizin yetmeyeceği bir tarzda kahrını tecelli ettirmiş.

Allahu Teâlâ hazretleri kendisine âsi olanları cezalandırmaya ve yaptıklarına binbir defa, milyon defa pişman etmeye kâdir değil mi?

Kâdir.

En şiddetli tarzda, hiç kimsenin aklına, hayaline gelmeyecek tarzda azaplandırarak. Öyle azaplarla azaplandırarak ki tarifi mümkün değil! İnsanları, oraya düşenleri bir hararet basacak, içmek isteyecekler; içecekleri kaynar su, yiyecekleri zakkum ağacının meyveleri. “Şeytanların başları” gibi diyor. “O

zakkum ağacından bir damla dünya denizlerine damlasa bütün denizleri acı ederdi. Gıdası o zakkum ağacı olanların halini düşünün.” diye hadîs-i şerîflerde geçmiş.

Allahu Teâlâ hazretleri cehennemden cümlemizi berî ve baîd eylesin. Cehennemden âzat ettiği bahtiyarların zümresine cümlemizi dâhil eylesin.

Uzaktan uzağa bazı şeyleri, kötü şeyleri anlatmak hikâye gibi gelir insana, kolay gelir. Filancayla filanca harp ediyor, bilmez; falanca yaralanmış, o yaradan ne ızdıraplar çektiğini bilmez; filanca üç gece yaralanmış da uykusuz kalmış, uykusuzun halini bilmez... Müptelanın halini sıhhatli olan bilmez.

Biz de bu cehennemi duyuyoruz da, dikkat ediyorum, kılımız kıpırdamıyor. Cehennem yaratıldığı zaman Cebrail *aleyhisselam* demiş ki;

“Yâ Rabbi! Bu cehennemi duyan öyle ıslah olur, öyle iyi kul olur ki buraya hiç düşen kimse olmaz.”

Şimdi, haberciler sağlam mı?

Sağlam. Peygamberler, sadıklar, salihler, velîler haber vermiş. Kur'ân-ı Kerîm'de zikri geçmiş. Cehennem'in varlığından tereddüt varmı?

el-Cennetü hakkun ve'n-nâru hakkun.
“Cennet de hak, cehennem de hak.”

Fakat bizim bir türlü içimiz uyanmıyor! Biliyoruz, biliyoruz da... Çocuk hani gazete okur, kitap okur da çağırırısın “hı hı” der, onun gibi.

“Ya gel, yemek yiyeceğiz.”

“Hı hı...”

“Hadi gelsene, ne oldu? Çorba soğudu.”

“Hı hı...”

Aklı almıyor, yani davetin hakiki mânâsına aklı ermiyor, düşünmüyor. Sesi duyuyor fakat kulağına girmiyor. Bizim de öyle, yani cehennemi duyuyoruz da sanki bize Ankara'nın bir park yeri anlatılır gibi hiç tesir etmiyor.

Peygamber Efendimiz Kur'ân-ı Kerîm âyetlerini okurken azapla ilgili, cehennemle ilgili âyet geldiği zaman durur, Allah'a sığınır.

Cennetle ilgili, nimetlerle ilgili âyetler geldiği zaman durur, onları talep eder, isterdi. Gözyaşı dökerdi. Gözyaşı dökmeyi tavsiye ediyor.

“Ağlamasanız bile ağlıyormuş gibi yapın.”

Bizim kalbimize nereden bir kararma gelmişse; Kur’an okunur, cehennem anılır, gözlerimiz yaşarmaz. Günahlarımızdan korkmayız, pervamız yoktur. Cennet anılır, o cenneti isteyip talep edip de düşünmeyiz.

Allah bizim içimize duyduklarımızı idrak etme nimetini versin, dimağımıza onu intikal ettirmek nimetini versin.

Cehennemi Allah Kur’ân-ı Kerîm’inde niçin zikretmiş?

İnsanlar varlığını bilsinler, korunsunlar diye.

Cenneti neden zikretmiş?

İnsanlar nimetleri duysunlar, heves etsinler diye.

Bizde ne korku var ne heves var. Ne Allah’ın azabından korkuyoruz ne cennetini, nimetini heves ediyoruz. Şu iki paralık dünya, işte 50 sene, 60 sene, ondan sonra gidiyoruz.

Mecmuada okudum; Endonezya’da insanların yaş vasatı 50 imiş. Hadi bizde 70 olsun. Zavalılcıklar umumiyetle 50 yaşında ölüyorlarmış. Yani oradakiler biraz daha çabuk ölüyorlar. Bizde 70 olsun. 60’a, 70’e geldin mi artık... Allah uyanıklık versin, ne diyelim...

c. Kölenin Kazancından Alabilirsiniz

اِشْتَرُوا الرِّقِيقَ وَشَارِكُوهُمْ فِي اَرْزَاقِهِمْ يَعْني كَسْبَهُمْ وَاِيَّاكُمْ
وَالزَّيْنَجَ فَاِنَّهُمْ قَصِيْرَةٌ اَعْمَارُهُمْ قَلِيْلَةٌ اَرْزَاقُهُمْ

İşteru’r-rakika ve şârikûhum fî erzâkihim ya’nî kesbehüm ve iyyâküm ve’z-zenc ve innehüm kasîretün a’mâruhum ve ğalîletün erzâkuhum.

İbn Abbas *radiyallahu anh*’ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şerîf.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri köle ile ilgili bir tavsiyede bulunmuş bu hadîs-i şerîfde. *Rakik*, “köle” demek. *Rîk*, “kölelik” demek. *Rakîk* de “köle olan, boynu, hürriyeti birisine bağlı olan kimse” demek.

İslâm’da müslümanın köle olması yok. Köle âzat etmenin sevabı var.

Müslümanı köle etmek yok da, acaba almak da günah mı?

Yok. Yani alabilirsin. Falancanın kölesi, onu alabilir mesela. Köle harplerde elde ediliyor, harplerde alınıyor, esir ediliyor, oradan köle oluyor. Köle alabilirsiniz.

İşteru'r-rakîk. “Köle alın.” *Ve şârikûhum fî erzâkihim.* “Rızıklarında onlara ortak olunuz.”

Onlar çalışırlar, mesela ticaret yapar ve yahut daha başka bir çalışma yapar, bir kazanç getirir; oradan da rızıklarına ortak olunuz, alınız. Onlardan gerekli ücreti alınız.

Ya'nî kesbehüm.

Râvi burada Peygamber Efendimiz bu sözüyle onların kazancını kastediyor diye *fî erzâkihim* sözünü açıklamış. “Rızıklarında ortak olunuz.” dediği, yani “Kazançlarından kendiniz de alın.”

Ve iyyâküm ve'z-zenc. “Zencileri köle olarak almayın.”

Neden?

Fe-innehüm kasîretün a'mâruhum. “Çünkü onların ömürleri kısa olur ve kesbleri, rızıkları az olur.” diye buyurmuş.

İslâm, kölelere gereken yumuşaklığı göstermeyi tavsiye etmiştir. Onların insan olduğunu, onlara iyi muamele etmek gerektiğini ve hatalarda, kusurlarda günahlara kefaret olarak köle âzat etmeyi teşvik etmiştir. Köle âzat etmenin sevabından bahsetmiştir. Böylece köleliği esas itibariyle uygun görmediğini ve insanları yavaş yavaş hürriyetlerine kavuşturma tarzında bir tavsiyede bulunduğu görülüyor.

Fakat köleliği tamamen kaldırmamıştır. Kaldırmaması da doğrudur. Çünkü harpte senin karşına gelmiş, fırsatını bulsaydı seni öldürecekti, öldüremedi. Sen onu yakaladın, istesen sen öldürürsün. Sen galip geldin ama öldürmüyorsun, hayatını bağışlıyorsun. Müslüman olursa ne âlâ, olur. Ama müslüman oldu diye kölelik kalkmaz. Yani harpte yakalandı, ondan sonra kelime-i şهادet getirdi, müslüman oldu. Ne bilelim biz yani ne sebeple müslüman olduğunu? Köleliği kalkmaz. O köleliğe devam edecek, bir taraftan da Müslümanlığını yapar. Ama “Köle âzat etmenin sevabı çoktur, sahipleri onları âzat ederse iyi olur.” denmiş. Şimdi şu sırada yok gibi bir şey.

Bizim böyle kölelik aleyhinde çok sözler söylenir de, biz de tabii insanları sevdiğimizden, insanların hürriyetine taraftar olduğumuzdan adamların sözlerine hak veririz. Halbuki sonradan sonraya öğreniyoruz ki, aklımız başımıza sonradan geliyor; Avrupalılar, İngilizler, Hollandalılar İslâm ülkelerine girmişler, Afrika'daki İslâmiyet'in yayılmış olduğu yerlere; köyleri yağmalamışlar, insanları esir etmişler, götürmüşler satmışlar, tarlalarda en kötü şartlar altında hayvan muamelesi yaparak asırlar boyu kullanmışlar da, bir de bizim aleyhimize konuşuyorlar. Yani biz hiç olmazsa dinî bir sebeple yapıyoruz, siz neden yaptınız böyle gidip başka yere, hücum ederek?

Şimdi bizde de bir fikir var, yani bir[te-mayül] var: Avrupalı bir şeyi tenkit etti mi hemen büzülüp kalıyor.

Öyle olmayacak! Bizim dinimizin aslını, esasını Allahu Teâlâ hazretleri, Allah'ın elçisi bize talim ettiğinden onun yaptığı en güzeldir. Mutlaka sebebi vardır; aklını çalıştırırsan, araştırırsan bulursun, gereklidir.

Birkaç hanımla evlenmeye müsaade mi etmiş?

Zina olmasın diyerdir.

Köleliği tamamen ortadan kaldırmamış mı?

Kaldırmaya gücü yetmediğinden değildir. Onun da yeri vardır. Bir zaman gelir... Eğer kaldırmış olsa “Yahu keşke kölelik kalkmamış olsaydı.” derdin. Zaman olurdu öyle derdin.

Hepsinin bu hayatta yeri ve sebebi vardır.

Allah’ın emri güzeldir.

el-Hayru fîma’htârahu’llâh. “Hayır, Allah’ın seçtiğindedir.”

Müslüman hiç öyle tereddüt etmeyecek.

“Efendim domuz etini neden yasak etmiş? İşte bak Almanlar yiyorlar.”

Neden yasak etmiş; yiyorlar ama onlar da şikayetçi, kurtulamıyorlar. Paçayı kurtaramıyorlar, televizyonlarında aleyhinde konuşmalar yapıyorlar.

“Efendim içkiyi yasak etmeseymiş, işte azcık içerdik...”

Hepsi yerinde.

Bir yüksek mevkiden birisi bana öyle dedi;

“Biz ne diye müslüman olmuşuz? Hıristiyan olsaydık. Bak, hıristiyanlık daha serbest; istediği gibi giyiniyor, açık gezebiliyor, papazın yanında şortlu kız dolaşabiliyor, içki içebiliyorlar, ibadete haftada bir gidiyorlar.” dedi.

O Hıristiyanlık değil ki. O tamamen zıvanasından çıkmış bir şey. Hıristiyanlığın aslında da namaz var, oruç var, tesettür var, haram var, helal var. Ama adamlar şimdi her şeyi değiştirmişler de erkeğin erkekle bile nikâhını kıyıyorlar. İngiltere’de müsaade çıkmış da böyle nikâh kıymışlar da gazeteler yazıyor. Allah insanı şaşirtmasın, sapıtmasın. Yani hidayetini elinden aldı mı, insan ne yapacağını bilmez. Bak, bir de üstelik din nâmına yapıyorlar.

d. En Şiddetli İmtihanlar

Peygamberlere Gelir

أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأُمَمَلُ فَأَلْأَمَلُ فَيُنْتَلَى الرَّجُلُ
عَلَى حَسَبِ دِينِهِ فَإِنْ كَانَ دِينُهُ صُلْبًا اشْتَدَّ بَلَاؤُهُ وَإِنْ كَانَ فِي
دِينِهِ رِقَّةٌ ابْتُلِيَ عَلَى حَسَبِ دِينِهِ فَمَا يَبْرَحُ الْبَلَاءُ بِالْعَبْدِ حَتَّى
يَبْرُكَهُ يَمْشِي عَلَى الْأَرْضِ مَا عَلَيْهِ خَطِيئَةٌ

*Eşeddü'n-nâsi belâen el-enbiyâu
sümme'l-emselü fe'l-emsel fe-yubtele'r-
raculü alâ hasebi dînihî fe-in kâne dînuhû sulben
iştedde belâuhû ve in kâne fî dînihî rıkkatün*

übtüliye alâ hasebi dinihî femâ yebrahu'l-belâu bi'l-abdi hattâ yetrukehû yemşî ale'l-ardi mâ aleyhi hatîetün.

Bu hadîs-i şerîf, Aşere-i Mübeşşere'den Sâd b. Ebî Vakkas *radıyallahu anh* tarafından rivayet edilmiş. Sıhhatli hadis kitaplarında; Buhârî'de, Tirmizî'de, İbn Hibbân'da, Taberânî'de var. O halde manası sıhhatli.

Ne buyurmuş Peygamber Efendimiz?

Eşeddü'n-nâsi belâen el-enbiyâu. “Bela bakımından insanların en şiddetlisi peygamberlerdir.” *Sümme'l-emselü fe'l-emsel.* “Ondan sonra en yüksek insana, ondan biraz daha aşağıdaki insana.”

Mânevî bakımdan Allah indinde kadri kıymeti en yüksek olan kimlerdir?

Peygamberlerdir. En büyük belalar, en çok belalar peygamberlere gelir. Ondan sonra evliyâyâ gelir. Böyle derece derece kaliteli yüksek kullara gelir.

Yübtele'r-raculü alâ hasebi dînihî.

Racul “adam” demek ama kadın erkek müsavidir, o tarzda söylenir, yani insanoğlu kastedilir.

“Adam dinine göre mübtela olur, belalara uğrar.” *Ve in kâne fî dînihî salben.* “Eğer dininde kuvvet varsa, kuvvetli dindarsa, imanı sapasağlamsa.” *İştedde belâuhû.* “Belası çok olur, belası şiddetlenir.” *Ve in kâne fî dînihî rıkkatün.* “Eğer dininde incelik varsa, zayıflık varsa, ipince, biraz zorlasan kopuverecek.” *Übtüliye alâ hasebi dînihî.* “O zaman dininin ölçüsü ne kadarsa o miktarda belalara uğrar.” *Fe-mâ yebrau’l-belâu bi’l-abdi.* “Müslüman kula bela gelir durur.” *Hattâ yetrukehû yemşî ale’l-ardi mâ aleyhi hatîetün.* “Onu yeryüzünde dolaşırken üstünde hiç günah olmaz bir halde dolaştırır duruma getirinceye kadar.”

Şimdi kelimelerini izah ettiğimiz hadis üzerinde birazcık söz söyleyip açıklamaya çalışalım.

Bela ne demek?

Türkçe’de kullanılan bir kelime ama Arapça’da Türkçe’deki mânasından biraz daha farklı. Arapça’da *belâ*, imtihan demek. Bizim

Türkçe'deki "belâ" dediğimiz şeyler, musibetler hani insana geliyor da "Sen bela mısınız?", "Başının belasını bul.", "Buldu başının belasını..." gibi tabirlerde geçiyor. O da bir çeşit imtihan.

Allah insana iyi halleri, kötü halleri, sıkıntıları da hep imtihan için gönderdiğinden onlara da "bela" denmiş.

Bunlar büyüklerimizin [ifadeleri]. Büyüklerimiz gelen hadiseye "bela" demiş. "Aman ayağını sıkı tut, bu imtihandır." demek istiyor.

İsmi bile verirken çok dikkat etmişler.

Ben biraz edebiyatçı, dilci olduğum için kullandıkları kelimelere bakıyorum.

Mesela *abdest* ne demek?

"Elini yüzünü suyla yıkayıp namaza hazırlanması, ibadete hazırlanması" demek. Yüznumaraya gideceği zaman kibarca "Abdest tazelemeye gidiyorum." diyor. Kibarca; yani kaba saba konuşmuyor.

Başına sıkıntılı, üzüntülü bir hal geldiği zaman "imtihan" diyor. Kötü bir söz söyleyerek onu [kerih görmüyor].

“Yağmur” demiyor, “rahmet” diyor.

Neden?

Yağdığı zaman yerde ot bitecek, Allah’ın rahmeti. Eğer yağmur yağmasa otlar sararır, insanlar, hayvanlar açlıktan, kıtlıktan ölür. Hepsi gökten aman bir bulut gelse yağmur yağsa diyedir.

Onun için “yağmur” dememiş, “rahmet” demişler. “Yüznumara” dememişler, “ayak-yolu” demişler. Bunlar kibarlıktan, zerafetten dolayı söylenmiş sözler.

Bela da aslında imtihan demektir. *İbtelâ*; “imtihana tâbi tutmak, denemek” demek. Onun için *belâ-ı hasen*, iyi bela vardır, iyi imtihan vardır, kötü bela vardır. Hâsılı kelimenin mânası bu.

Şimdi burada en şiddetli imtihanlara, en zorlu imtihanlara kimler uğrar?

Peygamberler uğrar.

Sümme’l-emsalü fe’l-emsal.

Emsal, “numûne-i imtisal olacak, parmakla gösterilecek insan” demek.

Ondan sonra da öyle numûne-i imtisal olacak insanlara, yüksek insanlara gelir. Evliyâullah gelir yani, derecelerine göre.

.....dolusu koyunları, sürüleri varmış. Çok kavmi, kabilesi, aşireti varmış. Çok zengin bir kimseymiş. Allahu Teâlâ hazretleri mallarına telef vermiş, malları gitmiş. Çoluk çocuğu vefat etmiş, kendi vücuduna hastalık gelmiş. Tenini kurtlar yemiş. “Tenini kurtlar yiyen, kurt yedikçe sabreden Eyüb Peygamber.” diye geçiyor.

İyi kullar, büyük kullar her halde Allahu Teâlâ hazretlerine karşı sabrederek kulluğunda bir zelzele, bir çatlaklık meydana getirmeden devam eder.

Ama zayıf kullar başına birazcık bir şey geldi mi feryadı basar;

“Yâ Rabbi bunu da mı benim başıma getirecektin!”

Getirir, ne olacak?

“Namaz da kılıyorum, oruç da tutuyorum!”

Eğer namaz kılmak, oruç tutmak insanın başına bir şey gelmemesine sebep olacak olsaydı Peygamberimiz'in padişahlar padişahı gibi yaşaması lazımdı. Sarayları, kōřkleri olması lazımdı. Pamuktan kuştüyü yastıklar, yataklar üstünde durması lazımdı. Elini sıcak sudan soğuk suya değdirmemesi lazımdı. Havalarda uçması lazımdı.

Ama öyle yapmadı. Kumlara bata çıka yürüdü, arkasından hasımları öldürmek üzere at saldılar, ok çektiler, düşmanları ordu çektiler, geldiler, mübarek dişini kırdılar. Taif'e gittiği zaman konuşmasını dinlemek istemediler; sürdüler, çıkardılar. Mahallenin edepsiz çocuklarını peşine taktılar. Hastalıklar oldu, düşmanlar oldu. Harplerin bir kısmında müslümanlar galip geldi, bir kısmında mağlup oldu. eşit çeşit sıkıntılar...

Neden?

Hepsi insanoğlu için.

İnsanın dininin iki büyük kanadı var:

Birisi sabır kanadı,

Birisi şükür kanadı.

Bu ikisini çırpa çırpa insan *a'lâ-yı illiyyîne* çıkar, yükseklerin yükseğine yükselir. Bela gelince -bak “bela” diyoruz- yani üzücü bir hadise, bir sıkıntı, bir musibet geldiği zaman sabreder, ecir kazanır. Allah sabredenleri sever, sabredenlerle beraberdir; yükselir. Sevindirici bir şeye erdiği zaman “Elhamdülillah, çok şükür bu halime yâ Rabbi.” der; Allah şükredeninin rızkını arttırır, nimetini arttırır, daha iyi olur. Müslüman böyle gidecek.

Allah'tan afiyet isteyin, sıhhat isteyin, zenginlik isteyin, para isteyin, rahatlık isteyin. Ama ya verir ya vermez. O duanızı kabul eder, onu karşılayacak. Ama vermeyip de sizi bir sıkıntıya uğrattığı zaman da feryadı basmayın. Feryadı basmayın ki;

es-Sabru inde sadmeti'l-ûlâ; “Sabır, bela ilk geldiği zamandır.”

O zaman sabretmezsen ondan sonra onun ecri kalmaz. Yine onu çekersin, o takdir edilmiş, o başına gelecek...

سَوَابِقُ الْهَمِّ لَا تَحْرُقُ أَسْوَارَ الْأَقْدَارِ

Sevâbiku'l-himemi lâ tahrûku asvâre'l-akdâr. “Kaderin surlarını yapılan gayretler yıkamaz ki.”

Takdir neyse, o yerini bulacak. O ne olursa olacak. Onun için boşuna çırpınma. Metin dur, sapasağlam dur;

“Eh ne yapalım, bu bir imtihandır, bu da geçecek.” de.

“Yâ Rabbi! Ben zayıf bir kulunum, ben bu imtihanı başarıyla geçireyim. Bana yardım eyle. Benden bu belayı al, bana afiyet ihsan eyle.” diye dua edecek.

Peygamber Efendimiz bir kimseyi ziyarete gitti. Hasta, bir de baktı ki kuş yavrusu kadar küçülmüş. Öyle diyor, yani adamcağız civciv gibi olmuş. Küçülmüş, erimiş, ufak tefek bir şey olmuş. Peygamber Efendimiz ona dedi ki;

“Sen hiç Allah’a dua etmedin mi? Hiç dua etmeyi bilmez misin, nedir bu halin?”

“Ettim yâ Resûlallah. ‘Yâ Rabbi! Bana âhîrette azap verme, ne vereceksen dünyada ver.’ diye ettim.” diyor.

Allah âhirette vermeyeceği azabı dünyada da vermemeye kâdir değil mi?

“Öyle demeyecektin, afiyet isteyecektin.” demiş Peygamber Efendimiz.

Onun için Allah’tan iyilik, hoşluk isteyin. Ama bir başka çeşit imtihan sorusu gelirse sakın ha feryâd ü figânı basmayın.

Demek ki yüksek insanlara geliyormuş.

Ne olurmuş sonra?

Günahları affolunurmuş. Günahları affolunurmuş, affolunurmuş, affolunurmuş, boynunda hiç günah olmaz bir duruma gelinceye kadar; yeryüzünde günahsız gezer hale gelinceye kadar.

Allahu Teâlâ hazretleri âhirette hesap, mizan, terazi zamanında, mahşer yerinde herkese sevabını verecek.

“Sen namaz kıldın, al şu sevabı; sen oruç tuttun, al şu sevabı; sen hacceyledin, al şu sevabı.”

Ama bela ehli geldiği zaman, onlara mizanda tartı, ölçü olmayacakmış. Allahu Teâlâ

hazretleri onları tartıya, ölçüye sokup da üz-
meyecek. Ve ecirlerini öyle fazla verecek,
öyle lütfunu dökerek ki onların üstüne, rah-
metini saçacak ki başka insanlar “Keşke biz de
öyle olsaymışız, bak ne kadar sonu iyi geldi.”
diye o kimseye imreneceklermiş.

Allah bize belalara uğratmadan afiyet ve
saadet ile o nimetleri ihsan etsin. Eğer takdir-
i ilâhî, herhangi bir üzücü hadise başımıza ge-
tirirse sabredip de O’nun sevgisini, rızasını ve
ecrini, sevabını kazanmayı da nasip eylesin.

Hastalık da bir beladır. İnsan hastalanır,
ona da sabredecek. Malına, ticaretine bir za-
rar gelir, beladır, ona sabredecek. Çoluk ço-
cuğu ölür, kalır, bir şey olur, o beladır.

Bela geldiği zaman ne diyeceğiz?

Söz olarak; *innâ lillâh ve innâ ileyhi
râciûn*. “Biz hepimiz Allah’ın kullarıyız, hepi-
miz O’na döneceğiz.” *Innâ lillâh ve innâ ileyhi
râciûn* diyeceğiz. *Lâ havle velâ kuvvete illâ
billâhi’l-aliyyil-azîm* diyeceğiz.

Okuduk ki *lâ havle velâ kuvvete illâ billâh*
insandan 70 çeşit mazarratı defeder, en aşa-
ğısı iç sıkıntısı olmak üzere.

“İçim sıkılıyor hocam, daralıyorum. Sebepini bilmiyorum.”

Lâ havle velâ kuvvete illâ billâh de. 70 çeşit zararı defeder.

e. Evlerinize Resimler Asmayınız

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ الَّذِينَ يُضَاهُونَ بِخُلُقِ اللَّهِ

Eşeddü'n-nâsi azâben indellâhi yevme'l-kıyâmeti ellezîne yudâhûne bi-halkillâh.

Hz. Âişe validemizden rivayet edilmiş. Bu hadîs-i şerîf Buhârî'de ve Ahmed b. Hanbel'in *Müsned*'inde var.

Peygamber Efendimiz Hz. Âişe validemizin yanına girmiş, bakmış ki üzerinde timsaller, resimler olan bir örtü sermiş. Onu görünce yırtmış, Peygamber Efendimiz'in yüzü kızgınlıktan sinirlenme alametine bürünmüş ve bu hadîs-i şerîfi buyurmuş. Yani üzerinde şekil olan bir örtüden dolayı, dikkat edin! Buhârî'de var, yani sahih hadis kitaplarında var.

Ne buyurmuş?

Eşeddü'n-nâsi azâben indellâhi yevme'l-kıyâmeti. “Kıyamet gününde Allah huzurunda

insanların azapca en şiddetli azaba uğratılanları” kimlerdir?

Ellezîne yudâhûne bi-halkillâh. “Allah’ın yaratmasına benzer yapmaya kalkışanlardır.”

Allah yarattı; ağaçları, kuşları, çiçekleri, hayvanları, insanları, dağları, ovaları... Ressam da çeşitli resimler yapıyor. Veyahut üstüne çiziyor; geyikler, su kenarında çıplak kadınlar, üstünde şeffaf tüller örtülü, tavus kuşları... Herkesin evine gittiğimiz zaman görüyoruz. Müslüman kardeşimiz, onların kulakları çınlasın işte, duvara asmışlar, güzel halıyı, manzarayı, keyfi geliyor onun. Bakıyor ki havuz kenarı, kenarında tavus kuşları, ceylanlar var; üstü ince tüllerle örtülmüş kızlar yıkıyorlar, çıkıyorlar filan... O manzarayı asmış oraya.

Olmaz!

Bak Peygamber Efendimiz’in yüzü değişmiş, yırtmış ve ondan sonra bunları yapanların en büyük azaba uğrayacaklarını bildirmiş.

“Hocam! İslâm güzel sanatlara karşı mıdır, değil midir?”

İslâm sanatların en güzellerini ortaya koymuştur ama resim yapmayı uygun görmemiştir. Daha ötesi var mı? Yani heykel ve resim yapmayı sevmemiştir.

“Bu bir eksiklik değil mi?”

Hayır, eksiklik değil; meziyet.

Eski insanlar heykellerin çeşitlerini yaptılar, yaptılar, yaptılar... “Bu Musa *aleyhisselam.*”, “Bu İsa *aleyhisselam.*”; geçtiler karşısına, ondan sonra tapındılar.

O mu daha iyi? Allah’a şirk koşmak mı daha iyi?

Başka türlü süs yap.

Dedelerimiz camileri süssüz mü bıraktılar?

Mihraplarda ne ince nakışlar vardır, minberlerde ne güzel nakışlar vardır. O çinilerin güzelliği ne kadar hoştur. Demek ki sanat bir başka yerde de gösterilebilir. Allah’ın haramını yaparak sanat yapmak doğru bir şey değil.

Biz başka bir ümmetiz. Emirler var, yasaklar var, uymamız gereken kâideler var.

Adam evinin bahçesine heykeli dikmiş.

Heykel dikeceğine başka bir şey yap. Sen müslümansın, İtalyan değilsin ki. İtalyanlar İtalya çizmesinin ucundan tepesine kadar her tarafı heykelle doldurmuş, bize ne? Bizanslılar her tarafı heykelle doldurmuş, bize ne? Biz Bizanslı değiliz, biz müslümanız.

Beyzâdeler Avrupalılar'dan utanıyor.

Ne utanıyorsun ya. Onlar utansınlar Allah'ı bırakıp da başkalarına tapındıkları, Allah'ın haram şeylerini yaptıkları için.

İnsan biraz şahsiyet sahibi olmalı, *şahsiyet-i İslâmiye* sahibi olmalı. "Bizde bu haramdır." Bitti, o kadar.

Şimdi bu hadisler var, bu hadisler var...
Çeşit çeşit teviller...

Neden?

Güya müslümanları Avrupalılar'a karşı müdafaa edecek.

Lüzum yok ki. İstememiş Peygamber Efendimiz. Biz dinin inceliklerini Hz. Peygamber'den öğreniyoruz.

f. Zalim Hükümdarların Azabı En Çetindir

أَشَدُّ النَّاسِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَاباً إِمَامٌ جَائِرٌ

Eşeddü'n-nâsi yevme'l-kıyâmeti azâben imâmun câir.

Hadîs-i şerîf bu kadar. Tayâlisî'de var, Ebû Saîd el-Hudrî'den rivayet edilmiş. Zaten bu mevzuda çok hadîs-i şerîfler var.

Bu mevzu zulümkâr idarecilerle ilgili.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki;

Eşeddü'n-nâsi yevme'l-kıyâmeti azâben.

Burada *yevme'l-kıyâmeti* önce gelmiş, öteki hadiste başka türlü gelmişti. Kıyamet gününde azap bakımından en büyük azaba uğrıtılacaklar kimlerdir, onları anlatıyor.

“Kıyamet gününde azap bakımından en şiddetli azaba mâruz olacak kimse.” *Imâmun câirun*. “Cevredici, cevr ü cefâ edici imamdır.” buyurmuş Peygamber Efendimiz.

“Ha cami imamları demek ki zulmederse çok büyük azaba uğrayacaklar.”

Hayır.

İmam; Arapça'da bir kavmin, bir ümmetin önüne geçen, başkanlık eden kimse demek. İmam sadece camide namaz kıldırın kimse değil. İmam bir ümmetin başına geçen kabile reisi, devlet başkanı, hükümdar, padişah, melik [vesaire]. Ümmetin idarecisi, yani bir grup insanın başına geçip ona başkan olmuş olan kimse.

Adı ne olursa olsun; ister "Kayser" de, ister "Sezar" de, ister "Kisra" de, istersen "melik" de, ister "padişah" de, ister "şah" de, ne dersin de, bir kavmin başında mı, idareci mi, güç kuvvet elinde mi; askeri var, şusu var, busu var, öteki insanlar ona tâbi... Eğer o gücünü kuvvetini hayra kullanırsa, adaletle hükmederse Allah indinde en makbul insan olur. Elinde imkân varken adaletle hükmettiği zaman en makbül insan olur.

Allahu Teâlâ hazretleri adaletli imamın duasını bile reddetmez. Adaletli imamın, önderin, başkanın karşısına çıkıp da onu üzene bir beddua etti mi, Allah o beddua edileni tepe taklak aşağı götürür. O kadar duası makbul insanlardan birisidir, adaletle hükmettiği

zaman. En büyük sevabı alır. Çok büyük ecirler kazanır.

Ama zulmettiği, cevr ü cefâ ettiği zaman da en büyük azaba uğrayacak olanlar onlar.

“Sen dünyada iken elinde fırsat vardı, o zavallıcılara, yoksullara zulmettin; fazla vergi aldın, hapse tıktın...”

Orada hesabını verecek çünkü bunun bir de öbür tarafı var.

Hürriyet çok kıymetli bir şey. Allah bizi hürriyetlerimizden ayırmasın. İnsanın hür olması; ibadetini, taatini, dinini, imanını tatbik edebilmesi çok mühim bir şey.

Almanya’ya gidiyorsun, güya hürriyet var; adamlar doğrudan doğruya Müslümanlıkla uğraşamıyor fakat Hayvanları Koruma Cemiyeti vasıtasıyla senin kurbanını kestirtmiyor.

E sen domuzu kesip yemiyor musun?

Yiyor.

Niye benim kurban bayramında kestiğim kurbanı karıştıyorsun?

Karışıyor. Kâideler koymuş; hayvanı kesemezsin.

Ne yapacağım?

“Elektrik Őokuna tutacaksın, ondan sonra kes.”

Öldükten sonra murdar olur, ben onu yemem, kurban olmaz ki.

“Yok, illa öyle yapacaksın.”

Yahu ha elektrik Őokuna tutmuŐum, ha kafasına bir iğne batırmıŐım, ha bir balyoz indirmiŐim; yani hepsinde bu havyan kesilecek, nihayet sen de kesiyorsun.

Hürriyet yok.

Zavallı bizim iŐçiler giderler tarlada, bahçede, çiftlikte keserler. Yarı yolda polis durdurur, bagajı arar, bulursa ceza yazar...

Zor yani, dinini yapamıyor.

Hacca gideceksin, mevzuat bilmem ne... Suud hükümeti bırakmaz;

“Beş senede bir hac yapacaksın.”

Hürriyetsiz insan... Zor.

“Bak hacca gideceğim, günahım çok, Allah günahlarımı affetsin, vazifemi yapacağım.”

Binbir türlü zorluk...

Allah bizi hürriyetimizden mahrum etmesin. Şu Bulgaristan'da, Rusya'da, Kırım'da, Orta Asya'da, Kafkasya'da nice müslüman kardeşimiz vardır, babasından, dedesinden "Müslümanlık budur." diye duymuştur ama yapamıyor. Onun için hürriyetinizin kadrini kıymetini bilin. İnsan bilmezse o zaman zor oluyor. Başına çeşit çeşit haller geliyor. Vaktinde tedbir almıyorlar, sonra çok büyük dertler geliyor.

Şu Afganlılar'ın halini düşünün. Bu Afganistan, ben hatırlıyorum, Hocamız sağ iken;

"Ne yapalım, ne edelim? Ne yapalım, ne edelim?.."

Orada Müslümanlık hakimmiş diye Afganistan'ı çok beğenirdi. Biraz da bizim hocalarımız, Nakşî büyükleri oralarda yetişmişler, onları mı düşünürdü;

"Şu Afganistan'a gidelim." derdi.

Ama bak içinden birkaç hayırsız kimse yetişti, onları Rusya parayla pulla, tehditle, nasılsa elde etti; Rusya'nın oyuncağı oldu. Şimdi bir milyondan fazla Afganlı ölmüş durumda,

şehit olmuş durumda. Daha da ne kadar ölecek, bilmiyoruz. Bu bir milyon ölmeden aklını başına toplasaydın ya mübarek. Çoluk çocuğuna sahip olsaydın, memleketine sahip olsaydın, düşmana istila ettirtmeseydin, yani sağlam dursaydın ya...

Geçen gün bir doçent arkadaşla konuşuyoruz;

“Suriye yalnız Türkiye için değil, bütün İslâm âlemi için bir çıbanbaşı olmuştur.” diyor.

g. İki Yüzlülükle Halkı Kandıranların Azabı Şiddetlidir

Birçok mazarrat oradan oluyor. Bizim Doğu Anadolu’da askerî harekât oluyor diye onun üzerine konuşuyorduk da, Suriye’de yetiştirilmiş militanlar oradan Irak’a geçiyor. Irak kendisi savaşta olduğu için gücü kuvveti yok, diye söyledi. Suriye dört-beş milyon bir şeydi. Başında eskiden iyi insanlar, idaciler de vardı. Şimdi tamamen komünist bir [rejimle] idare edilir duruma geldi. Başında tedbir almadılar, bu duruma düştüler. Şimdi çok çeşitli katliamlar oluyor, zorluklar oluyor.

Onun için Allah bizi zulme uğrattırmasın, hürriyetlerimizden mahrum eylemesin. Dini-mizi, imanımızı istediğimiz tarzda, güzel güzel yapma nimetine nâil eylesin.

Efdâlü'l-cihâdi kelimetü hakkın inde sultânin câir buyurmuş Peygamber Efendimiz. “En üstün cihat, zalim sultanın karşısında hak sözü söylemektir.”

Doğru sözlü olacağız.

“Bu yanlıştır, bu doğrudur. Hayır, o öyle olmaması gerekir, bu böyle olması gerekir.”

Dalkavukluk etmeyeceğiz.

Eğer o zalim etrafında dalkavuklar olmasaydı o zulmü yapabilir miydi?

Yapamazdı. Hep dalkavuklardan oluyor.

Hakkı söyleyeceğiz, “Yoo, bu böyle olmaz.” Doğru bir şeyi emret; kulun kölen olayım, yapayım. Ama eğri bir şeyi bana şey yapma. “Bu doğru olmadı şimdi.” diye insan söyleyebilmeli. Haktan ayrılmamalı, hakkı tutmalı.

Bu kendi aramızda da öyle.

Hoca diye mesela ben bir hata edersem söylemezlik etmeyin. Veyahut bir başkası bir hata ederse söylemezlik etmeyin.

“Bunda benim düşüncem şöyledir. Hata mı ediyorum? Dinimizin emrine göre şöyle yapmak gerekmez miydi, neden böyle oldu? Bir bilmediğim taraf mı var? Öğreneyim.” diye mutlaka hakkı söylemek ve tavsiye etmek lazımdır.

وَتَوَاصَوْا بِالْحَقِّ وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ

*Ve tevâsav bi'l-hakkı ve tevâsav bi's-sabr.*¹

Müslüman hakkı ve sabrı tavsiye edecek.

Hiç yapıyor muyuz?

İman ettik, salih amellerin de bir kısmını yapıyoruz. *Ve'l-asr*'ın merdivenlerinden:

İlle'llezîne âmenû. İman ettik. *Ve amilu's-sâlihât.* Salih amel de işliyoruz.

¹ 103/Asr, 3.

Ve tevâsav bi'l-hak. Hakkı tavsiye ediyor muyuz? Sözle hakkı tavsiye ederek bir çalışmamız, eğitimimiz, öğretimimiz, gayretimiz var mı?

Yok.

Bak, çalışan nice kardeşlerimiz var, onlara yardımcı olmak lazım. Her çeşit imkânla hakkı tavsiye etmek lazım. Sıkıntısı olur. Sıkıntısı olduğu için arkasından *ve tevâsav bi's-sabr* geliyor. Hakkı söylediğin zaman çeşitli sıkıntıları olur, uykusuz kalırsın, paran gider, şöyle olur, böyle olur... Hakkı söyleyeceğiz, hakkı tutacağız.

Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

Zül mea'l-hakkı haysü zâle. “Hak nereye giderse hakkın peşinden ayrılma. Gölge gibi onu takip et. Hak nerdeyse hakkı tut.”

Gelelim bundan sonraki hadîs-i şerîfe;

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَاباً يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَنْ يَرَى النَّاسَ
أَنَّ فِيهِ خَيْراً وَلَا خَيْرَ فِيهِ

Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyâmeti men yera'n-nâsu enne fîhi hayran ve lâ hayra fîhi.

Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyâmeti.

“İnsanların kıyamet gününde azap bakımından en şiddetlileri, en şiddetli azaba uğrayacak olanları” kimlerdir?

Men. “O kimselerdir ki.” *Yera'n-nâsu fîhi hayran.* “İnsanlar onda hayır görür, hayır var sanır. *Ve lâ hayra fîhi.* “Halbuki hiç hayır yoktur.”

İşte böyle insanlar âhirette en büyük azaba uğrayacak.

Deylemî, İbn Ömer *radıyallahu anh*'ten rivayet etmiş. Bunun böyle olduğuna dair pek çok şahitler de var.

Bu neden böyle olur?

Halk, insanların ekseriyeti cahildir. Dış görünüşe aldanır. İlk görüşte hemen anlayamaz, herkesin basireti, kalp gözü açık değildir. Şapla şekeri ayırt edemez. Camla elması fark edemez. Tuzla şekeri tatmayınca bilemez. Yani dış görünüşü itibariyle [güzel] görünür.

Ben eskiden hatırlıyorum, hatırladıkça da güleceğim gelir. Gittim bir kurban aldım. Kendi başıma... Hiç celepçilik yapmış değilim, şehirde okumuşum, yetişmişim. Cesur cesur

eve getirdim. Boylu poslu, güzel, hoşuma gitti, boynuzları filan da var. Kurban günü geldi, kasap geldi, kesti;

“Ağabey, bu zayıf hayvanı nereden seçtin buldun? O kadar zayıfını bulmuşsun ki aramakla bulunmaz.” diyor.

Ama bana dışından güzel görünmüştü.

Bilmeyince insan böyle şaşırabiliyor.

O şaşırın insan neyse ne şaşırda da, öteki şaşırtan en büyük azaba uğrayacak. Kendisine edâ veriyor, tavır veriyor, bir şey varmış gibi tavır takınıyor, halk da onu bir şey sanıyor, peşine takılıyor. Halbuki kendisinde hiçbir hayır yok. Halkı peşine takmayı becermiş. İşte böyle kimseler...

Mesela dünyada öyle insanlar var ki “Yirminci yüzyılda olur mu?” dersiniz, kendi memleketimizden, uzaktan misal veriyorum. Misalleri bu tarafa doğru döndürürsünüz. Terazide koyuyorlar adamı, bu tarafına elmas, altın koyuyorlar, öyle tartıyorlar. Onu da ona vermek üzere.

Neden?

Şîî mezhebinin bilmem hangi kolunun başındaki... Adam Amerika'da vakit geçiriyor. Gayrimüslimlerle düşüyor, kalkıyor. Dinin aslıyla, özüyle, namazla niyazla ilgisi yok. İşte öyle bir aldatmış milleti, gidiyor. Millet de "Kur'an, hadis böyle diyor." deyip de onun şeyini anlayamıyor.

Ölçü ne olacak?

Ölçü; Kur'ân-ı Kerîm ve hadîs-i şerîf.

Peygamber Efendimiz'in bu hadisini duyan insan bir kere müteyakkız olur.

Sonra, öyle kimseler var ki mesela "Mürşidim, tasavvuf bakımından yüksek mevkiyedim." diye ortada dolaşıyor.

Bir kimse sahip olmadığı bir makamdan bahseder, dem vurur da öyleymiş gibi gösterirse kendini, o makam kendisine ebediyen haram olurmuş.

Öyle yalancılık olur mu?

Hocamız'dan önce Abdulaziz Hocaefendi vardı. Ömer Nasuhi Hocaefendi gelmiş, *Büyük İslâm İlmihalini* yazan. Bekir Hâki Hocaefendi gelmiş, eski İstanbul müftülüğü yapmış olan

büyük alim. Yekta Efendi gelmiş, falanca gelmiş, filanca gelmiş... Evinde sofraya kurulmuş, yemek yiyorlar. Çok tatlı ilmî sohbetler oluyor. Dersiâmlar, büyük müderrisler gelmiş, sohbet oluyor. Abdüzaziz Efendi, işte bu tercemeyi yapan muhterem zât, o da çok şey ama hiç konuşmuyormuş.

Orada bulunanlardan birinin oğlu anlatıyor:

Büyüklerden bir tanesi

“Hocamız, efendimiz, zât-ı âliniz hiç söz açmadınız. Hiç ağzınızı açıp söze, sohbeta katılmadınız. Siz de biraz mübarek fikirlerinizden söylemeniz.” demiş de, Abdülaziz Efendi;

“Efendim eskiler demişler ki; ‘Ulemânın yanında dilini, âriflerin yanında da gönlünü tut. Sahip ol.’” demiş.

Çünkü ulemânın yanında lambur lumbur “O öyle değil, bu böyledir.” diye konuşursan yanlışlığın, cahilliğin ortaya çıkar, azarlanırsın. Ârifler de insanın gönlünden geçeni okur, onların yanında da kalbini pak tutacaksın ki kötü fikirler, kötü düşünceler olursa pattadak yüzüne vururlar, söylerler, mahçup olursun.

Gönlüne sahip olacaksın, hürmette kusur etmeyeceksin.

“Onun için benim burada bulunmam bile doğru değil ama ev sahibi olduğum için, hizmet için bulunuyorum.” demiş.

“Tevazuya bak.” diye anlatıyorlar. Halbuki hepsinin, ötekilerin hürmet ettiği bir hoca efendiydi.

Büyük insanlar böyle tevazu ehlidir. Çünkü mevkiin, mertebenin Allah indinde olduğunu bilirler, kendileri övünmezler.

Bir kimse eğer iddiacıysa bilin ki bir şeyi yok.

Men azhare keramâtehû fe-hüve müdde'in. “Kim keramet satarsa, keramet ızhar ederse o bil ki yalancıdır, müddeîdir.” *Ve men zaharat aleyhi'l-kerâmâtu fe-hüve veliyün.* “Kimin üzerinde kerametler zahir olursa o velîdir.”

Izhar eden, ızhar etti mi o yalancıdır. Etrafa taraftar toplamak istiyor, insan kandırmak istiyor. Ama kendisi mütevazı duruyor da kerametler onun üzerinde görünüşünü görünüşünü-

yorsa, işte hakiki velî odur. O kendisini topraktan aşağı sayar, “Çok günahkârım.” der, gözü yaşlıdır, gözünden yaş dinmez.

“Yâ Rabbi! Seni tenzih ederim, sana layık kulluk edemedim.” diye buyurmuş Peygamber Efendimiz, *seyyidü’l-evvelîne ve’l-âhirin*.

Onun için hakiki, iyi insanlar haddini bilir, boynunu büker. Birisi fazla iddialı iddialı, “Şu şöyledir, bu böyledir...” diye atıp tutuyorsa, işte oradan anlaşılır.

Ölçü şeriattir. Şer’i Şerîf’in terazisinden hepsi belli olur.

Birisi demiş ki;

“Filanca yerde bir velî var.”

Ziyarete gitmişler. Yanına yaklaşmışlar. O sırada adam kibleye doğru tükürmüş. O ziyarete gitmek isteyen adam hemen geri dönmüş.

“Niye döndün?” demişler.

“Bu adamda eğer biraz edeb olsaydı, biraz bir velîlik olsaydı kible tarafına hürmet ederdi. Kibleye doğru tükürülür mü? O edebe riayet etmeyende iş yoktur.” demiş, dönmüş.

“Efendim işte o tarafı bilmiyorsa olmaz mı?”

Diyorlar ki;

“Allah cahili velî edinmez.”

Ve lev ittihazehû le-allemehû. “Velî itti-haz ederse ona öğretir.”

Bir gecede öğretir. Neler neler bilir, neler neler söyler.

h. İlmi Kendisine Fayda Vermemiş Alimin Azabı Şiddetlidir

أَشَدُّ النَّاسِ عَذَابًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَالِمٌ لَمْ يَنْفَعَهُ عِلْمُهُ

Eşeddü'n-nâsi azâben yevme'l-kıyâmeti âlimün lem yenfe'hu ilmühû.

Ebû Hüreyre *radıyallahu anh'ten*. Tahavî'den, Taberânî'den ve İbn Hibban'dan gelmiş bir hadîs-i şerîf. Peygamber Efendimiz buyurmuş ki;

“İnsanların kıyamet günü en şiddetli azaba uğrayanlarından birisi de bir alimdir ki...” *Âlimun lem yenfe'hû ilmühû.* “İlmi kendisine fayda vermemiş.”

Yani biliyor, yaşamıyor.

Karısına bakıyorsun, açık; işine bakıyorsun, şaşkın; evine bakıyorsun, perişan. İlmin-den kendisi faydalanmamış.

O çok büyük azaba uğrayacak.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

10 Muharrem 1405 / 06.10.1984

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

